

DOI: <http://doi.org/10.5281/zenodo.8163238>

Accepted: 19.06.2023

Covid-19'un Haberleşme Sektörüne Etkisi: Bist100'deki Şirketlerin Mali Tablolarının Finansal Analiz Yöntemleri İle Araştırılması¹

The Impact of Covid-19 on the Telecommunication Sector: Investigating the Financial Statements of Companies in Bist100 Using Financial Analysis Methods

Abduljabbar ALGUNAID

İstanbul Aydın Üniversitesi

info@aydin.edu.tr, Orcid: <https://orcid.org/0009-0008-8732-5436>

Özet

COVID-19 salgını, dünya genelinde sağlık, sosyal ve ekonomik açıdan birçok ülkeyi etkilemiştir. Dünya Sağlık Örgütü tarafından küresel bir salgın olarak tanımlanan COVID-19, tüm dünyada ciddi etkilere yol açmıştır. Bu çalışmada, Türk Telekomünikasyon A.Ş. ve Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş. gibi haberleşme sektöründe faaliyet gösteren iki büyük şirketin 2015-2021 yıllarına ait mali tabloları finansal analiz teknikleriyle incelenecektir. Çalışmanın amacı, işletmelerin mali tablolarını finansal analiz yöntemleriyle analiz ederek COVID-19 öncesi ve sonrası dönemleri karşılaştırmak ve salgının haberleşme sektörüne olan etkilerini ortaya çıkarmaktır. Araştırma, Borsa İstanbul'da faaliyet gösteren haberleşme sektöründeki iki büyük şirketi (Türk Telekomünikasyon A.Ş. ve Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.) kapsamaktadır. Veriler, Kamuyu Aydınlatma Platformu'ndan elde edilmiştir. Çalışmada, finansal analiz teknikleri bağlamında oran analizi, yatay ve dikey analiz yöntemler kullanılarak COVID-19 salgınının şirketler üzerindeki etkisi incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: COVID-19, Haberleşme Sektörü, Finansal Analiz Yöntemleri.

Abstract

The COVID-19 pandemic has affected many countries worldwide in terms of health, social, and economic aspects. COVID-19, defined as a global pandemic by the World Health Organization, has led to serious consequences worldwide. In this study, the financial statements of two major companies operating in the communication sector, such as Türk Telekomünikasyon A.Ş. and Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş., for the years 2015-2021 will be examined using financial analysis techniques. The aim of the study is to compare pre and post-COVID-19 periods by analyzing the financial statements of companies using financial analysis methods and to reveal the

¹ « Covid-19'un Haberleşme Sektörüne Etkisi: Bist100'deki Şirketlerin Mali Tablolarının Finansal Analiz Yöntemleri İle Araştırılması » Tezden Üretilmiştir.

impact of the pandemic on the communication sector. The research covers two major companies in the communication sector (Türk Telekomünikasyon A.Ş. and Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.) operating in Borsa Istanbul. The data is obtained from the Public Disclosure Platform. In the study, the impact of the COVID-19 pandemic on companies is examined using ratio analysis, horizontal and vertical analysis methods within the context of financial analysis techniques.

Keywords: COVID-19, Communication Sector, Financial Analysis Methods.

I. GİRİŞ

Bu çalışmanın amacı, Borsa İstanbul'da faaliyet gösteren haberleşme sektöründeki iki büyük şirket (Türk Telekomünikasyon A.Ş. ve Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.) üzerinde finansal analiz tekniklerini kullanarak COVID-19 öncesi ve sonrası dönemleri karşılaştırmak ve salgının haberleşme sektörüne etkilerini ortaya çıkarmaktır. COVID-19 salgınının haberleşme sektörüne etkileri, yanlış kararlar alınmasına yol açabilir. Bu nedenle, doğru kararlar vermek için ekonomik etkilerin anlaşılması, verilerin toplanması ve analiz edilmesi önemlidir. Bu çalışmada finansal analiz oranları yöntemi yanı sıra dikey ve yatay finansal analiz tekniklerinden de yararlanılmıştır. Çalışma Excel programı kullanılarak yapılmıştır ve veriler KAMUYU AYDINLATMA PLATFORMU'ndan temin edilmiştir. Çalışma, Türk Telekomünikasyon A.Ş. ve Turkcell İletişim Hizmetleri A.Ş. gibi haberleşme sektöründe faaliyet gösteren iki büyük şirketin 2015-2021 mali dönemine odaklanmıştır.

İşletmenin cari döneme ve geçmiş dönemlere ait mali tablolarından yararlanılarak uygulanan mali analiz teknikleri, oran analizi, yatay ve dikey Analizidir (Gücenme 1996, s.73). Günümüzde bu analiz teknikleri birçok işletme tarafından kullanılmakta olup yöneticiler, yatırımcılar kredi kurumları gibi taraflar için önemli bir gösterge niteliği taşımaktadır.

Giriş bölümünden sonra haberleşme sektörü bölümünde, toplum ve ekonomi açısından haberleşme sektörünün değeri ele alınmış, sektörün rolü, önemi ve etkileri üzerinde durulmuştur. Bir sonraki bölümünde Mali analiz teknikleri, mali analizin tanımı yapılmış, çeşitli mali analiz teknikleri hakkında bilgi verilmiştir. Mali analiz yöntemlerinin önemi vurgulanmış ve nasıl uygulandıkları anlatılmıştır. Bir sonraki bölümünde, çalışmanın amacı ve çalışmanın yöntemi açıklanmıştır. Bir sonraki bölümünde literatür taraması, haberleşme sektörüyle ilgili yapılan önceki çalışmalar ve araştırmalar gözden geçirilmiştir. İlgili literatür özetlenmiş ve mevcut bilgilerin analizi sunulmuştur. Bir sonraki bölümünde mali tekniklerin uygulanması ve sonuçların analizi yer almaktadır. Mali analizde kullanılan mali tekniklerin uygulanışı ve elde edilen sonuçların yorumlanması ele alınmıştır. Bir sonraki bölümünde Sonuç, çalışmanın genel sonuçları özetlenmiş.

II. HABERLEŞME SEKTÖRÜ

Hizmet sektörü, Türkiye'de haberleşme sektörünün etkinliği ve katkılarıyla gelişmektedir. Telekomünikasyon şirketlerinin yatırımlarıyla haberleşme sektörü hızla ilerlemekte ve ekonomiye önemli bir katkı sağlamaktadır. Türk Telekom ve Turkcell gibi şirketler, müşterilere çeşitli iletişim çözümleri sunarak sektörde lider konumlarını korumaktadır. Türkiye'nin rekabet gücünü artırmak ve dijital dönüşümü hızlandırmak için haberleşme sektörüne daha fazla yatırım yapılması gerekmektedir.

III. MALİ TABLOLAR ANALİZ TEKNİKLERİ

Mali tablolar analiz teknikleri, “mali tablolardan bilgi çıkarmak için kullanılan yöntemler seti” şeklinde ifade edilmektedir (Penman, 2012, s.23). Finansal tablolar, bir hesap dönemi boyunca derlenen, sınıflandırılan ve sunulan mali bilgilerdir. Mali analiz, bu verilerin analiz edilmesi ve yorumlanmasıdır. Mali tablolar analiz teknikleri, işletmenin finansal durumunu, performansını ve risklerini değerlendirmek için kullanılır. Bu teknikler, işletmelerin finansal kararlarını desteklemek, riskleri belirlemek ve performanslarını iyileştirmek için kullanılır. Bu analiz yöntemleri, işletmelerin daha bilinçli kararlar almasına ve uzun vadeli başarılarını artırmasına yardımcı olur.

1. Dikey ve Yatay Analiz Nedir

Dikey analiz, finansal tabloların hesap kalemleri arasındaki ilişkiyi inceleyen bir yöntemdir. Veriler yüzdelere dönüştürülerek karşılaştırılır. Bu analiz, şirketin mali durumunu değerlendirir, trendleri belirler ve finansal riskleri tanımlar. Yatay analiz, mali tablolardaki verilerin dönemler arasındaki değişimini inceleyen bir analiz yöntemidir. Hesap kalemlerinin yüzdelik değişimini hesaplayarak trendleri belirlemeye ve şirketin finansal performansını değerlendirmeye yardımcı olur. Bu analiz yöntemi, mali tabloları daha iyi anlamamızı ve gelecekteki trendleri tahmin etmeyi sağlar.

2. Oran Analizi Nedir

Oran analizi, finansal tablolardaki iki kalemin matematiksel ifadesi olan oranların kullanılarak şirketin mali performansını değerlendiren bir analiz yöntemidir. Bu analiz, likidite oranları, faaliyet oranları, finansal yapı oranları, kârlılık oranları ve borsa performans oranları incelemeyi amaçlar. Oran analizi, finansal tablolardaki verileri anlamak, güçlü ve zayıf yönleri belirlemek, trendleri takip etmek ve karar verme süreçlerinde kullanılan önemli bir araçtır. Yatırımcılar, kredi verenler ve diğer ilgili taraflar, oran analizi sonuçlarına dayanarak kararlarını şekillendirir ve şirketlerle ilgili değerlendirmeler yaparlar. Hazırlanan rasyolarla bir işletmenin; likidite oranları, kaldıraç oranları, verimlilik oranları, kârlılık oranları ve piyasa değerleri oranları tespit edilebilir (Çabuk, & Lazol, 1998).

IV. ÇALIŞMANIN AMAÇ VE YÖNTEMİ

Bu çalışma, Türk Telekomünikasyon A.Ş. ve Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş. gibi iki büyük haberleşme şirketinin finansal durumunu incelemektedir. Veriler, 2017-2021 yıllarına ait Kamu Aydınlatma Platformu'ndan elde edilmiştir. Çalışmada, bilanço ve gelir tablosu analizleri yapılarak dikey ve yatay analiz yöntemleri ile finansal oranlar kullanılmaktadır. Ayrıca, COVID-19 salgınının şirketlerin mali durumları üzerindeki etkisi de araştırılmaktadır. Bu çalışma, şirketlerin finansal performansını anlamak ve gelecekteki kararlar için önemli bilgiler sağlamayı hedeflemektedir.

V. LİTERATÜR TARAMASI

Covid-19 salgınının haberleşme sektörü şirketlerinin finansal tabloları üzerindeki etkisi, bir dizi literatür tarafından incelenmiştir. Özen (2020), BİST 30 endeksindeki şirketlerin kar veya zarar tablolarını yatay analiz yöntemiyle incelemiş ve Covid-19'un etkilenen sektörlerdeki şirketleri

olumsuz etkilediğini bulmuştur. Zekeriya (2020) ise BIST 100 şirketlerinin borç ve kar oranlarına odaklanarak salgının etkilerini değerlendirmiştir. Serdar ve Süleyman (2021) ulaştırma sektörünün mali performansını incelemiş ve sektördeki karlılık ve likidite oranlarının düştüğünü tespit etmiştir. Yücel ve Durak (2021) ise imalat sektöründeki firmaların likidite ve kar oranlarındaki değişimleri analiz etmiştir. Uçakkuş ve Arslan Çilhoroz (2022) ise Covid-19'un hastane sektöründeki etkilerini incelenmiş ve özel sektör hastanelerinin etkili mali yönetimlerinin olumlu sonuçlar verdiğini belirtmiştir. Alweshahi (2022) ise madencilik sektöründeki şirketlerin salgın döneminde finansal açıdan güçlendiklerini bulmuştur. Yalçın (2022) BIST 30 endeksindeki holding ve yatırım şirketlerinin finansal tablolarını analiz etmiş ve salgının şirketleri olumsuz etkilediğini vurgulamıştır. Son olarak, Erkuş (2022) haberleşme şirketlerinin finansal analizini yaparak rekabetin yoğun olduğunu ve likidite rasyolarının iyileştirildiğini belirtmiştir.

VI. UYGULAMA

3. Dikey Analiz

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin verilerine göre, dönen varlıkların toplam varlıklara oranı 2019 yılında %30,26, 2020 yılında %29,72 ve 2021 yılında %35,62 olarak gerçekleşti. Nakit ve nakit benzeri varlıkların oranı ise 2019 yılında %40,95, 2020 yılında %37,68 ve 2021 yılında %37,04 olarak değişti. Ticari alacakların oranı, 2019 yılında %47,76, 2020 yılında %39,88 ve 2021 yılında %31,68 olarak gerçekleşti. Stokların oranı, 2019 yılında %2,09, 2020 yılında %1,87 ve 2021 yılında %2,12 olarak değişti. Duran varlıkların toplam varlıklara oranı, 2019 yılında %69,74, 2020 yılında %70,28 ve 2021 yılında %64,38 olarak değişti. Maddi duran varlıkların oranı, 2019 yılında %52,85, 2020 yılında %51,11 ve 2021 yılında %50,52 olarak gerçekleşti. Maddi olmayan duran varlıkların oranı ise 2019 yılında %37,11, 2020 yılında %38,61 ve 2021 yılında %38,16 olarak değişti. Salgın döneminde şirket, dönen varlıkları, nakit ve nakit benzeri varlıkları, ticari alacakları, stokları, duran varlıkları, maddi duran varlıkları ve maddi olmayan duran varlıkları etkin bir şekilde yönetme eğilimleri göstermiştir.

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin dikey analiz verilerine göre, toplam kaynaklar baz alınarak yapılan analizde, kısa vadeli yabancı kaynakların toplam kaynaklara oranının salgın öncesi %34,31'den %30,85'e gerilediği görülmüştür. Kısa vadeli borçlanmaların ise %9,75'ten salgın döneminde %19,69'a yükseldikten sonra %4,64'e düştüğü tespit edilmiştir. Ticari borçların toplam kısa vadeli yabancı kaynaklara oranı ise salgın öncesi %32,07'den %42,95'e yükseldiği gözlemlenmiştir. Uzun vadeli yabancı kaynaklar, salgın öncesi %42,03'ten salgın döneminde %44,72'ye yükselirken, uzun vadeli borçlanmaların oranı ise %85,70'ten salgın döneminde %86,95'e yükselmiştir. Şirketin özkaynaklarının toplam kaynaklara oranı, salgın öncesi %23,66'dan salgın döneminde %24,43'e düşmüştür. Ödenmiş sermayenin ise salgın öncesi %37,07'den salgın döneminde %24,56'ya gerilediği görülmektedir.

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin verilerine göre, dikey analiz yöntemi kullanılarak hasılat, satışların maliyeti, brüt kar, esas faaliyet karı, finansman gideri öncesi faaliyet karı, finansman giderleri, sürdürülen faaliyetler vergi öncesi karı ve dönem karının yıllar itibarıyla oranları incelendi. Satışların maliyeti, yıllar arasında değişkenlik göstererek 2017'de %55,29, 2018'de %55,06, 2019'da %51,99, 2020'de %55,52 ve 2021'de %56,62 oldu. Brüt kar oranı 2017'de %44,71,

2018'de %44,94, 2019'da %48,01, 2020'de %44,48 ve 2021'de %43,38 olarak belirlendi. Esas faaliyet karı oranı ise 2017'de %19,98, 2018'de %22,41, 2019'da %26,41, 2020'de %26,38 ve 2021'de %23,67 olarak kaydedildi. Finansman gideri öncesi faaliyet karı oranı 2017'de %18,09, 2018'de %21,67, 2019'da %26,50, 2020'de %26,73 ve 2021'de %26,41 oldu. Finansman giderleri oranı 2017'de %13,92, 2018'de %38,53, 2019'da %18,55, 2020'de %16,82 ve 2021'de %24,64 olarak belirlendi. Sürdürülen faaliyetler vergi öncesi karı oranı 2017'de %8,15, 2018'de %9,90, 2019'da %11,56, 2020'de %13,44 ve 2021'de %16,40 oldu. Dönem karı oranı ise 2017'de %6,26, 2018'de %6,81, 2019'da %10,17, 2020'de %11,23 ve 2021'de %16,81 olarak kaydedildi.

Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin verilerine göre, dikey analiz yöntemi kullanılarak Toplam Varlıklar yüzde 100 olarak kabul edildi. Şirketin dönen varlıkların toplam varlıklara oranı yıllar arasında değişti. 2017'de %41,40, 2018'de %42,88, 2019'da %42,29, 2020'de %39,97 ve 2021'de %41,75 oldu. Nakit ve nakit benzeri varlıkların oranı ise 2017'de %33,49, 2018'de %40,46, 2019'da %52,96, 2020'de %57,62 ve 2021'de %63,12 olarak değişti. Ticari alacakların oranı 2017'de %20,62, 2018'de %13,57, 2019'da %16,23, 2020'de %16,92 ve 2021'de %14,68 oldu. Stokların oranı ise 2017'de %0,74, 2018'de %0,98, 2019'da %0,92, 2020'de %0,99 ve 2021'de %0,88 olarak değişti. Duran varlıkların oranı ise 2017'de %58,60, 2018'de %57,12, 2019'da %57,71, 2020'de %60,03 ve 2021'de %58,25 oldu. Maddi duran varlıkların oranı 2017'de %48,54, 2018'de %45,51, 2019'da %47,22, 2020'de %44,97 ve 2021'de %43,73 olarak değişti. Maddi olmayan duran varlıkların oranı ise 2017'de %41,88, 2018'de %41,14, 2019'da %42,86, 2020'de %40,01 ve 2021'de %35,61 oldu.

Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin finansal verilerine göre, dikey analiz yöntemi kullanılarak toplam kaynaklar incelenmiştir. Kısa vadeli yabancı kaynaklar, toplam kaynaklara oranı yıllar itibariyle değişmiştir. 2017'de %27,14 iken 2021'de %24,18'e yükseldi. Kısa vadeli borçlanmalar, kısa vadeli yabancı kaynaklara oranı ise 2017'de %28,66'dan başlayarak 2021'de %27,87'ye çıktı. Ticari borçlar, kısa vadeli yabancı kaynaklara oranı 2017'de %30,60'tan başlayarak 2021'de %29,47'ye geriledi. Uzun vadeli yabancı kaynaklar, toplam kaynaklara oranı 2017'de %28,58 iken 2021'de %43,90'a yükseldi. Uzun vadeli borçlanmalar, uzun vadeli yabancı kaynaklara oranı 2017'de %85,02'den başlayarak 2021'de %90,01'e yükseldi. Özkaynaklar, toplam kaynaklara oranı 2017'de %44,27'den başlayarak 2021'de %31,92'ye geriledi. Ödenmiş sermaye, özkaynaklara oranı ise 2017'de %14,62'den başlayarak 2021'de %9,75'e geriledi.

Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin verilerine göre, yıllar arasındaki dikey analiz sonuçları aşağıdaki gibidir: Satışların Maliyeti, yıllar itibariyle değişmiştir. 2017'de %64,37, 2018'de %66,44, 2019'da %67,96, 2020'de %69,87 ve 2021'de %70,24 olarak gerçekleşti. Brüt Kar oranı, 2017'de %35,63 iken 2021'de %29,76'ya düşmüştür. Esas Faaliyet Karı oranı, 2017'de %21,24 iken 2021'de %40,10'a yükselmiştir. Finansman Gideri Öncesi Faaliyet Karı oranı ise 2017'de %21,27 iken 2021'de %40,88'e yükselmiştir. Finansman Giderleri oranı, 2017'de %8,27 iken 2021'de %36,74'e yükselmiştir. Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi Karı oranı, 2017'de %14,80 iken 2021'de %12,64'e düşmüştür. Dönem Karı oranı ise 2017'de %11,56 iken 2021'de %14,01'e gerilemiştir.

4. Yatay Analiz

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin 2017-2021 dönemindeki aktifleri önemli ölçüde artış gösterdi. Dönen varlıklar kaleminde 2017-2018 döneminde artış, 2018-2019 döneminde azalış ve 2019-2021 döneminde önemli bir artış oldu. Nakit ve nakit benzeri varlıklar kaleminde 2017-2018 döneminde artış, 2018-2020 döneminde azalış ve 2020-2021 döneminde tekrar artış yaşandı. Ticari alacaklar kaleminde 2017-2018 ve 2018-2019 dönemlerinde artış, 2019-2020 döneminde azalış ve 2020-2021 döneminde artış görüldü. Stoklar kaleminde 2017-2018 döneminde azalış, 2018-2019 döneminde artış ve 2019-2021 döneminde daha belirgin bir artış oldu. Duran varlıklar kaleminde ise 2017-2021 döneminde artış görüldü. Maddi duran varlıklar kaleminde 2017-2020 döneminde artış, 2020-2021 döneminde ise daha düşük bir artış gerçekleşti. Maddi olmayan duran varlıklar kaleminde ise 2017-2019 döneminde artış yaşandı, 2019-2021 döneminde de artış devam etti ancak daha düşük bir oranda. COVID-19 pandemisinin bu veriler üzerindeki etkisi belirsizdir.

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin verilerine göre, Kısa vadeli yabancı kaynaklar, 2017-2018 döneminde artarken, 2018-2019 döneminde düştü. 2019-2020 döneminde tekrar artış gözlemlendi, ancak 2020-2021 döneminde düşüş oldu. COVID-19 pandemisi, nakit akışını etkileyerek borç ödemelerinde zorluklara yol açabilir. Kısa vadeli borçlanmalar, 2017-2018 ve 2018-2019 dönemlerinde azaldı. Ancak 2019-2020 döneminde büyük bir artış yaşandı, 2020-2021 döneminde ise düşüş oldu. Pandemi, finansman stratejilerini ve borçlanma ihtiyacını etkileyebilir. Ticari borçlar, 2017-2018 ve 2018-2019 dönemlerinde azaldı, ancak 2019-2021 döneminde önemli bir artış oldu. Pandemi, tedarik zinciri ve iş ilişkilerinde aksamalar nedeniyle ticari borçları artırabilir. Uzun vadeli yabancı kaynaklar, 2017-2018 döneminde arttı, 2018-2019 döneminde azaldı. 2019-2020 döneminde artış devam etti, ancak 2020-2021 döneminde artış oranı düşüktü. Pandemi, finansman ihtiyaçlarını ve borçlanma stratejisini etkileyebilir. Uzun vadeli borçlanmalar, 2017-2020 döneminde arttı, ancak 2020-2021 döneminde artış oranı düşük oldu. Pandeminin bu kaleme olan etkisi belirsiz. Özkaynaklar, 2017-2018 ve 2018-2019 dönemlerinde arttı, ancak 2019-2021 döneminde azaldı. Pandemi, şirketin karlılığını etkileyerek özkaynakların azalmasına yol açabilir.

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin verilerine göre, Hasılat 2017-2018 döneminde hafif artış gösterdi. 2018-2019 ve 2019-2020 dönemlerinde belirgin bir artış yaşandı, ancak 2020-2021 döneminde artış sınırlı oldu. Satışların Maliyeti 2017-2018 döneminde arttı, 2018-2019 döneminde düştü, 2019-2020 döneminde büyük artış oldu, ancak 2020-2021 döneminde düşüş yaşandı. Brüt Kar 2017-2018 döneminde hafif artış gösterdi, 2018-2019 döneminde düştü, 2019-2020 döneminde önemli artış kaydedildi, ancak 2020-2021 döneminde karlılıkta düşüş oldu. Esas Faaliyet Karı 2017-2018 döneminde büyük artış yaşandı, 2018-2019 döneminde düştü, 2019-2020 döneminde artış oldu, ancak 2020-2021 döneminde düşüş görüldü. Finansman Giderleri 2017-2018 döneminde düştü, 2018-2019 döneminde büyük artış kaydedildi, 2019-2020 döneminde düştü, ancak 2020-2021 döneminde büyük artış oldu. Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi Karı 2017-2018 döneminde artış yaşandı, 2018-2019 döneminde düştü, 2019-2020 döneminde negatif değişim oldu, ancak 2020-2021 döneminde artış görüldü. Dönem Karı 2017-2018 döneminde artış oldu, 2018-2019 döneminde düştü, 2019-2020 döneminde artış gerçekleşti ve 2020-2021 döneminde artış oldu.

Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin finansal verilerine göre, Dönen varlıklar, 2017-2018 döneminde artış gösterdi, 2018-2019 döneminde düşüş yaşandı, ancak 2019-2020 ve 2020-2021 dönemlerinde artışlar kaydedildi. Nakit ve nakit benzeri varlıklar, 2017-2018 döneminde düşüş gösterdi, ancak 2018-2019, 2019-2020 ve 2020-2021 dönemlerinde artışlar yaşandı. Ticari alacaklar, 2017-2018 döneminde düşüş gösterdi, ancak 2018-2019, 2019-2020 ve 2020-2021 dönemlerinde artışlar yaşandı. Stoklar, 2017-2018 döneminde düşüş gösterdi, ancak 2018-2019 döneminde büyük bir artış kaydedildi ve 2019-2020 ve 2020-2021 dönemlerinde de artışlar yaşandı. Duran varlıklar, 2017-2018 döneminde artış gösterdi, 2018-2019 ve 2019-2020 dönemlerinde daha düşük artışlar yaşandı, ancak 2020-2021 döneminde büyük bir artış kaydedildi. Maddi duran varlıklar, 2017-2018 döneminde artış gösterdi, ancak 2018-2019 döneminde daha düşük bir artış kaydedildi ve 2019-2020 ve 2020-2021 dönemlerinde artışlar yaşandı. Maddi olmayan duran varlıklar, 2017-2018 döneminde artış gösterdi, 2018-2019 ve 2019-2020 dönemlerinde daha düşük artışlar yaşandı, ancak 2020-2021 döneminde biraz daha yüksek bir artış görüldü.

Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin finansal verilerine göre, Kısa vadeli yabancı kaynaklar, 2017-2018 döneminde artış gösterdi, ardından 2018-2019 döneminde düştü, ancak 2019-2020 ve 2020-2021 dönemlerinde yeniden artış kaydedildi. Bu kalem, COVID-19 pandemisi, finansman maliyetleri ve likidite yönetimi gibi faktörlerden etkilenebilir. Kısa vadeli borçlanmalar da benzer bir trend gösterdi. Ticari borçlar ise 2017-2018 döneminde düştü, ancak sonraki dönemlerde artış kaydedildi. COVID-19 pandemisi, tedarik zinciri zorlukları ve ödeme koşullarındaki değişiklikler gibi faktörler ticari borçları etkileyebilir. Uzun vadeli yabancı kaynaklar 2017-2018 döneminde arttı, ardından daha düşük artışlar gözlemlendi, ancak 2019-2020 ve 2020-2021 dönemlerinde büyük artışlar yaşandı. COVID-19 pandemisi, finansman maliyetleri ve sermaye yapısı politikaları gibi faktörlerle uzun vadeli yabancı kaynakları etkileyebilir. Uzun vadeli borçlanmalar da benzer bir trend izledi. Özkaynaklar ise 2017-2018 döneminde düştü, ancak 2018-2019 döneminden itibaren artış kaydedildi. COVID-19 pandemisi, şirketin karlılık, sermaye yapısı ve temettü politikaları gibi faktörlerle özkaynakları etkileyebilir.

Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin finansal verilerine göre, Hasılat, 2017-2018 döneminde düşüş yaşadı ve 2018-2019 döneminde biraz daha düşüş kaydedildi. Ancak, 2019-2020 döneminde daha belirgin bir düşüş görüldü. 2020-2021 döneminde ise bir toparlanma oldu. Satışların Maliyeti ise 2017-2018 döneminde artış gösterdi. 2018-2019 ve 2019-2020 dönemlerinde artışlar devam etti, ancak 2020-2021 döneminde düşüş oldu. Brüt Kar, 2017-2018 döneminde düştü ve 2018-2019 döneminde daha düşük artışlar kaydedildi. Ancak, 2019-2020 ve 2020-2021 dönemlerinde bir toparlanma görüldü. Esas Faaliyet Karı, 2017-2018 döneminde büyük bir artış yaşadı, ancak 2018-2019 döneminde düşüş görüldü. 2019-2020 ve 2020-2021 dönemlerinde ise artışlar kaydedildi. Finansman Giderleri Öncesi Faaliyet Karı, 2017-2018 döneminde artış gösterdi. 2018-2019 döneminde düşüş yaşandı, ancak 2019-2020 ve 2020-2021 dönemlerinde yeniden artış oldu. Finansman Giderleri, 2017-2018 döneminde düştü, 2018-2019 döneminde artış gösterdi ve 2019-2020 ve 2020-2021 dönemlerinde düşüş kaydedildi. Sürdürülen Faaliyetler Vergi Öncesi Karı, 2017-2018 döneminde artış gösterdi, ancak 2018-2019 döneminde düşüş yaşandı. 2019-2020 döneminde tekrar artış oldu, ancak 2020-2021 döneminde bir düşüş oldu. Dönem Karı, 2017-2018 döneminde artış gösterdi, ancak 2018-2019 döneminde düşüş yaşandı. 2019-2020 döneminde artış kaydedildi, ancak 2020-2021 döneminde tekrar düşüş oldu.

5. Likidite Oranları

a. Cari Oran

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin cari oranı, 2017 yılında 2'nin altında kaydedildi. Salgının etkisiyle, 2018 ve 2019 yıllarında bu oran düşüş gösterdi. Ancak 2020 ve 2021 yıllarında tekrar artış göstererek 2'nin üzerine çıktı. Bu durum, şirketin likidite pozisyonunun toparlandığını ve kısa vadeli borçlarını daha iyi yönetebildiğini göstermektedir.

Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin cari oranı ise 2017-2018 yıllarında 2'nin üzerinde seyretti. Salgın döneminde, 2019 yılında bir miktar düşüş yaşandı, ancak 2020 yılında belirgin bir şekilde artış göstererek 2'nin üzerine çıktı. 2021 yılında ise bir miktar düşüş gösterdi, ancak hala 2'nin üzerinde seyretmektedir. Bu da şirketin likidite pozisyonunun genel olarak güçlü olduğunu ve kısa vadeli borçlarını karşılamak için yeterli likid varlığına sahip olduğunu göstermektedir.

b. Asit Test Oranı

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin Asit Test Oranı, 2017-2021 yılları arasında genellikle 1'in üzerinde seyretmiştir. Salgının etkisiyle, 2018 ve 2019 yıllarında bu oran düşüş göstermiştir. Ancak 2020 ve 2021 yıllarında tekrar artış göstererek 1'in üzerine çıkmıştır. Bu durum, şirketin likidite pozisyonunun iyileştiğini ve kısa vadeli borçlarını karşılamak için yeterli likid varlığına sahip olduğunu göstermektedir.

Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin Asit Test Oranı ise 2017-2018 yıllarında 1'in üzerinde seyretmiştir. Salgın döneminde, 2019 yılında bir miktar düşüş yaşanmış, ancak 2020 ve 2021 yıllarında tekrar artış göstererek 1'in üzerine çıkmıştır. Bu da şirketin likidite pozisyonunun genel olarak güçlü olduğunu ve kısa vadeli borçlarını karşılamak için yeterli likid varlığına sahip olduğunu göstermektedir.

c. Nakit Oranı

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin Nakit Oranı, 2017-2021 yılları arasında genellikle %20'nin üzerinde seyretmiştir. Salgının etkisiyle, 2018-2020 yıllarında bu oran düşüş göstermiştir. Ancak 2021 yılında tekrar artış göstererek %20'nin üzerine çıkmıştır. Bu durum, şirketin likidite pozisyonunun iyileştiğini ve nakit varlıklarının yeterli düzeyde olduğunu göstermektedir.

Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin Nakit Oranı ise 2017-2020 yılları arasında genellikle %20'nin üzerinde seyretmiştir. Salgın döneminde, 2020 yılında belirgin bir şekilde artış göstererek %20'nin üzerine çıkmıştır. Bu da şirketin likidite pozisyonunun güçlendiğini ve yeterli nakit varlıklara sahip olduğunu göstermektedir. 2021 yılında ise Nakit Oranı bir miktar artış göstererek %108'e ulaşmıştır. Bu da şirketin likidite pozisyonunun daha da güçlendiğini ve nakit varlıklarının arttığını göstermektedir.

6. Faaliyet Oranları

a. Alacak Devir Hızı

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin Alacak Devir Hızı, 2017 yılında 3,989092 olarak kaydedildi. Salgının etkisiyle, 2018-2021 yılları arasında bu oran artış gösterdi. Bu, şirketin alacaklarını daha hızlı tahsil edebildiğini ve müşteri ödemelerinin iyileştiğini göstermektedir. COVID-19 salgınının etkisiyle, şirketin tahsilat süreçlerini ve alacak yönetimini daha etkin bir şekilde yönetmesi gerektiği anlaşılmaktadır.

Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin Alacak Devir Hızı ise 2017 yılında 5,320565 olarak kaydedildi. Salgının etkisiyle, 2018-2019 yıllarında bu oran önemli ölçüde artış gösterdi. Ancak 2020-2021 yıllarında biraz düşüş yaşandı. Bu da şirketin müşteri tahsilat süreçlerini daha etkin bir şekilde yönettiğini ve alacaklarını daha hızlı tahsil ettiğini göstermektedir.

Türk Telekomünikasyon A.Ş., alacaklarını tahsil etme süresini yıllar geçtikçe azaltmıştır. Özellikle 2021 yılında alacak tahsilat süresi 65,06 gün olarak kaydedilmiştir. Bu da şirketin alacaklarını ortalama olarak 65 gün içinde tahsil ettiğini göstermektedir.

Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş. ise alacak tahsilat süresini yıllar geçtikçe azaltmış ve 2021 yılında 42,16 gün olarak kaydedilmiştir. Bu da şirketin alacaklarını ortalama olarak 42 gün içinde tahsil ettiğini göstermektedir.

b. Maddi Duran Varlık Devir Hızı

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin Maddi Duran Varlık Devir Hızı, 2017 yılında 2,032389 olarak kaydedildi. Salgının etkisiyle, 2018-2021 yılları arasında bu oran düşüş gösterdi. Bu, şirketin maddi varlıklarını daha verimli bir şekilde kullanmadığını ve bu varlıkların döngü süresinin uzadığını göstermektedir. COVID-19 salgınının etkisiyle, şirketin maddi varlık yönetimini gözden geçirmesi ve varlıklarını daha etkin bir şekilde kullanması gerektiği anlaşılmaktadır.

Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin Maddi Duran Varlık Devir Hızı ise 2017 yılında 1,974352 olarak kaydedildi. Salgının etkisiyle, 2018-2021 yıllarında bu oran artış gösterdi. Bu da şirketin maddi varlıklarını daha verimli bir şekilde kullanabildiğini ve varlık döngüsünü hızlandırabildiğini göstermektedir.

c. Stok Devir Hızı

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin Stok Devir Hızı, 2017 yılında 43,113399 olarak kaydedildi. Salgının etkisiyle, 2018-2019 yıllarında bu oran nispeten istikrarlı bir şekilde seyretti. Ancak, 2020 yılında önemli bir artış gösterdi ve 2021 yılında biraz düşüş gözlemlendi. Bu durum, şirketin stoklarını daha hızlı bir şekilde döndürebildiğini ve stok yönetiminde iyileşme sağladığını göstermektedir.

Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin Stok Devir Hızı ise 2017 yılında 96,15736 olarak kaydedildi. Salgının etkisiyle, 2018-2019 yıllarında hafif dalgalanmalar gözlemlendi. Ancak, 2020-2021 yıllarında artış göstererek istikrarlı bir şekilde yükseldi. Bu da şirketin stoklarını daha hızlı bir şekilde döndürebildiğini ve stok yönetiminde başarı sağladığını göstermektedir.

d. Aktif Devir Hızı

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin Aktif Devir Hızı, 2017 yılında 0,647575 olarak kaydedildi. Salgının etkisiyle, 2018-2019 yıllarında nispeten istikrarlı bir seyir izledi. Ancak, 2020 yılında biraz artış gösterdi ve 2021 yılında hafif bir düşüş yaşandı. Bu durum, şirketin toplam varlıklarını etkin bir şekilde kullanma konusunda istikrarlı bir performans sergilediğini göstermektedir.

Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin Aktif Devir Hızı ise 2017 yılında 0,537705 olarak kaydedildi. Salgının etkisiyle, 2018-2019 yıllarında hafif dalgalanmalar gözlemlendi. Ancak, 2020-2021 yıllarında istikrarlı bir şekilde azalış gösterdi. Bu da şirketin toplam varlıklarını daha yavaş bir hızda döndürebildiğini ve varlık yönetiminde iyileştirme potansiyeli olduğunu göstermektedir.

e. Ticari Borç Devir Hızı

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin Ticari Borç Devir Hızı, 2017 yılında 2,309847 olarak kaydedildi. Salgının etkisiyle, 2018-2020 yıllarında artış gösterdi ve 2021 yılında bir miktar düşüş yaşandı. Bu durum, şirketin ticari borçlarını daha hızlı bir şekilde ödeyebildiğini ve borç yönetiminde istikrarlı bir performans sergilediğini göstermektedir.

Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin Ticari Borç Devir Hızı ise 2017 yılında 3,572293 olarak kaydedildi. Salgının etkisiyle, 2018-2020 yıllarında artış gösterdi ve 2021 yılında bir miktar düşüş yaşandı. Bu da şirketin ticari borçlarını daha hızlı bir şekilde ödeyebildiğini ve borç yönetiminde iyileştirme potansiyeli olduğunu göstermektedir.

f. Öz Kaynak Devir Hızı

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin Öz Kaynak Devir Hızı, 2017 yılında 4,568175 olarak kaydedildi. Salgının etkisiyle, 2018-2021 yıllarında azalış gösterdi. Bu durum, şirketin öz kaynaklarını daha az verimli bir şekilde kullandığını ve karlılığının düştüğünü göstermektedir.

Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin Öz Kaynak Devir Hızı ise 2017 yılında 1,133403 olarak kaydedildi. Salgının etkisiyle, 2018-2021 yıllarında artış gösterdi. Bu da şirketin öz kaynaklarını daha verimli bir şekilde kullanabildiğini ve karlılığını artırdığını göstermektedir.

7. Finansal Yapı Oranları**a. Duran Varlıklar/Devamlı Sermaye Oranı**

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin Duran Varlıklar/Devamlı Sermaye Oranı, 2017 yılında 0,907023 olarak kaydedildi. Salgının etkisiyle, 2018-2021 yıllarında dalgalanmalar gösterdi. Bu oran, şirketin duran varlıklarını finanse etmek için devamlı sermayesini nasıl kullandığını gösterir.

Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin Duran Varlıklar/Devamlı Sermaye Oranı ise 2017 yılında 0,804300 olarak kaydedildi. Salgının etkisiyle, 2018-2021 yıllarında nispeten düşük seviyede seyretti. Bu da şirketin duran varlıklarını finanse etmek için devamlı sermayesini daha az kullandığını gösterir.

b. Finansman Oranı

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin Finansman Oranı, 2017 yılında 0,185215 olarak kaydedildi. Salgının etkisiyle, 2018-2021 yıllarında artış gösterdi. Bu oran, şirketin borçlarını finanse etmek için dış kaynaklara ne kadar bağımlı olduğunu gösterir.

Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin Finansman Oranı ise 2017 yılında 0,794465 olarak kaydedildi. Salgının etkisiyle, 2018-2021 yıllarında düşüş gösterdi. Bu da şirketin borçlarını finanse etmek için dış kaynaklara daha az ihtiyaç duyduğunu gösterir.

c. Öz kaynakların Aktiflere Oranı

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin Öz Kaynakların Aktiflere Oranı, 2017 yılında 0,156272 olarak kaydedildi. Salgının etkisiyle, 2018-2021 yıllarında dalgalanma gösterdi. Bu oran, şirketin öz kaynaklarının toplam varlıklara oranını göstererek şirketin finansal yapısının sağlamlığını yansıtır.

Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin Öz Kaynakların Aktiflere Oranı ise 2017 yılında 0,442731 olarak kaydedildi. Salgının etkisiyle, 2018-2021 yıllarında dalgalanmalar yaşandı. Bu oran, şirketin öz kaynaklarının toplam varlıklara oranını göstererek şirketin finansal yapısının sağlamlığını yansıtır.

d. Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Toplam Kaynaklara Oranı

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Toplam Kaynaklara Oranı, 2017 yılında 0,352191 olarak kaydedildi. Salgının etkisiyle, 2018-2021 yıllarında dalgalanma gösterdi. Bu oran, şirketin kısa vadeli yabancı kaynaklarının toplam kaynaklara oranını göstererek şirketin finansal yapısındaki kısa vadeli riskleri yansıtır.

Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Toplam Kaynaklara Oranı ise 2017 yılında 0,487071 olarak kaydedildi. Salgının etkisiyle, 2018-2021 yıllarında dalgalanmalar yaşandı. Bu oran, şirketin kısa vadeli yabancı kaynaklarının toplam kaynaklara oranını göstererek şirketin finansal yapısındaki kısa vadeli riskleri yansıtır.

e. Kaldıraç Oranı

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin Kaldıraç Oranı, 2017 yılında 0,843728 olarak kaydedildi. Salgının etkisiyle, 2018-2021 yıllarında bir miktar dalgalanma gösterdi. Bu oran, şirketin yabancı kaynaklarla finanse ettiği varlıklarının ne kadar olduğunu ve öz kaynaklarla finanse edilen varlıklara oranını yansıtır. Yüksek bir kaldıraç oranı, şirketin yabancı kaynaklara bağımlılığını ve finansal riskini artırabilir.

Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin Kaldıraç Oranı ise 2017 yılında 0,557269 olarak kaydedildi. Salgının etkisiyle, 2018-2021 yıllarında bir miktar dalgalanma yaşandı. Bu oran, şirketin yabancı kaynaklarla finanse ettiği varlıklarının ne kadar olduğunu ve öz kaynaklarla finanse edilen varlıklara oranını yansıtır. Yüksek bir kaldıraç oranı, şirketin yabancı kaynaklara bağımlılığını ve finansal riskini artırabilir.

8. Karlılık Oranları

a. Ekonomik Rantabilite

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin Ekonomik Rantabilite oranı, 2017 yılında 0,137346 olarak kaydedildi. Salgının etkisiyle, 2018-2021 yıllarında artış gösterdi. Bu oran, şirketin öz kaynaklarına göre ne kadar kar elde ettiğini yansıtır. Yüksek bir Ekonomik Rantabilite oranı, şirketin faaliyetlerinden daha yüksek oranda kar elde ettiğini gösterir.

Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin Ekonomik Rantabilite oranı ise 2017 yılında 0,119719 olarak kaydedildi. Salgının etkisiyle, 2018-2021 yıllarında dalgalanma yaşandı. Bu oran, şirketin öz kaynaklarına göre ne kadar kar elde ettiğini yansıtır. Yüksek bir Ekonomik Rantabilite oranı, şirketin faaliyetlerinden daha yüksek oranda kar elde ettiğini gösterir.

b. Satış Rantabilitesi

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin Satış Rantabilitesi oranı, 2017 yılında 0,447115 olarak kaydedildi. Salgının etkisiyle, 2018-2021 yıllarında hafif bir düşüş yaşandı. Bu oran, şirketin net satış gelirini net satışlarının bir oranıdır. Yüksek bir Satış Rantabilitesi oranı, şirketin net satışlardan daha yüksek oranda kar elde ettiğini gösterir.

Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin Satış Rantabilitesi oranı ise 2017 yılında 0,356276 olarak kaydedildi. Salgının etkisiyle, 2018-2021 yıllarında düşüş yaşandı. Bu oran, şirketin net satış gelirini net satışlarının bir oranıdır. Yüksek bir Satış Rantabilitesi oranı, şirketin net satışlardan daha yüksek oranda kar elde ettiğini gösterir.

c. Faiz Karşılama Rantabilite

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin Faiz Karşılama Rantabilitesi oranı, 2017 yılında 1,449695 olarak kaydedildi. Salgının etkisiyle, 2018 yılında düşüş yaşandı, ancak 2019-2021 yıllarında artış gözlemlendi. Bu oran, şirketin faiz giderlerini karlarının bir oranıdır. Yüksek bir Faiz Karşılama Rantabilitesi oranı, şirketin faiz ödemelerini karşılamak için yeterli kar ürettiğini gösterir.

Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin Faiz Karşılama Rantabilitesi oranı ise 2017 yılında 2,396834 olarak kaydedildi. Salgının etkisiyle, 2018-2021 yıllarında düşüş yaşandı. Bu oran, şirketin faiz giderlerini karlarının bir oranıdır. Yüksek bir Faiz Karşılama Rantabilitesi oranı, şirketin faiz ödemelerini karşılamak için yeterli kar ürettiğini gösterir.

d. İş Hacmi Rantabilitesi

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin İş Hacmi Rantabilitesi oranı, 2017 yılında 0,199810 olarak kaydedildi. Salgının etkisiyle, 2018-2021 yıllarında artış ve düşüşler yaşandı. Bu oran, şirketin iş hacmini toplam aktiflerine oranlayarak işletme faaliyetlerinin karlılığını ölçer.

Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin İş Hacmi Rantabilitesi oranı ise 2017 yılında 0,212431 olarak kaydedildi. Salgının etkisiyle, 2018-2019 yıllarında dalgalanma gözlemlendi, ancak 2020-2021 yıllarında artış yaşandı. Bu oran, şirketin iş hacmini toplam aktiflerine oranlayarak işletme faaliyetlerinin karlılığını ölçer.

e. Dupont Analizi

Türk Telekomünikasyon A.Ş., 2017 yılında öz sermaye karlılığı %32.44 olarak gerçekleşti ve bu oran yıllar içinde artış gösterdi. En yüksek oran %90.79 ile 2021 yılında kaydedildi. Bu, şirketin öz sermayesinin karlılığının arttığını gösterir. Ancak, 2018 yılında öz sermaye karlılığı negatif (-0.39) olarak görüldü, bu da şirketin o yıl zarar ettiğini gösterir.

Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş., Türkcell'in öz sermaye karlılığı yıllar arasında değişkenlik göstermiştir. 2017 yılında %89.96 olarak gerçekleşti ve 2018 yılında %91.87'ye yükseldi. Daha sonra 2019 yılında %147.57'ye kadar artış gösterdi. Son iki yılda, 2020 ve 2021'de %192.59 ve %228.60'lık yüksek öz sermaye karlılığı oranları kaydedildi. Bu, şirketin öz sermayesinin karlılığının arttığını gösterir.

f. Aktif Rantabilite

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin Aktif Rantabilite oranı, 2017 yılında 0,038957 olarak kaydedildi. Salgının etkisiyle, 2018 yılında negatif bir değere düştü, ancak 2019-2021 yıllarında artış gösterdi. Bu oran, şirketin net karını toplam aktiflerine oranlayarak aktiflerin verimliliğini ölçer.

Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin Aktif Rantabilite oranı ise 2017 yılında 0,058240 olarak kaydedildi. Salgının etkisiyle, 2018 yılında hafif bir düşüş yaşandı, ancak 2019-2020 yıllarında artış gösterdi. 2021 yılında ise tekrar bir azalma oldu. Bu oran, şirketin net karını toplam aktiflerine oranlayarak aktiflerin verimliliğini ölçer.

9. Borsa Performans Oranları**a. Fiyat/Kazanç Oranı (P/E Oranı)**

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin Fiyat/Kazanç Oranı, 2017 yılında 19,8497 olarak kaydedildi. 2018 yılında negatif bir değere düştü, bu genellikle zarar edildiğini gösterir. Ancak, 2019-2021 yıllarında tekrar artış gösterdi. Bu oran, hisse senedinin piyasa fiyatını hisse başına kazancına oranlayarak değerlendirir.

Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin Fiyat/Kazanç Oranı ise 2017 yılında 17,2076 olarak kaydedildi. 2018 yılında düşüş gösterdi, ancak 2019-2020 yıllarında istikrarlı bir şekilde azaldı. 2021 yılında hafif bir artış yaşandı. Bu oran, hisse senedinin piyasa fiyatını hisse başına kazancına oranlayarak değerlendirir.

b. Hisse Başına Getiri

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin Hisse Başına Getiri değeri 2017 yılında 0,324438 olarak kaydedildi. Ancak, 2018 yılında negatif bir getiri gözlemlendi. 2019-2021 yıllarında ise artan bir trend gösterdi, yani yatırımcılar için karlı bir getiri sağladı.

Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin Hisse Başına Getiri değeri ise 2017 yılında 0,899604 olarak kaydedildi. 2018-2021 yıllarında da artan bir trend göstererek yatırımcılar için karlı bir getiri sağladı.

VII. SONUÇ

Bu çalışma, Türk Telekomünikasyon A.Ş. ve Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş. gibi iki büyük haberleşme sektörü şirketinin Menkul Kıymetler Borsası'ndaki finansal durumunu aydınlatmayı hedeflemektedir. Bu çalışma, bu iki şirketin geçmiş ve mevcut dönem verilerini analiz ederek bir özet sunmaktadır. Aktif, pasif ve özsermaye kalemlerinde meydana gelen değişiklikleri incelemekte, kar ve zarar durumunu açıklamakta ve bu değişiklikleri yorumlamaktadır. Bu veriler, 2017, 2018, 2019, 2020 ve 2021 yıllarına ait Kamu Aydınlatma Platformu'ndan elde edilmiştir. Finansal analiz teknikleri, bilanço ve gelir tablosu üzerinde uygulanacak ve dikey ve yatay analiz yöntemleri ile finansal oran analizi kullanılacaktır. Veriler Microsoft Excel programı kullanılarak işlenmiştir.

Bu çalışma COVID-19 salgınının şirketlerin mali durumu üzerindeki etkisini de araştırmaktadır. Salgının neden olduğu değişiklikler ve olası etkiler incelenmektedir. COVID-19 salgını, şirketlerin gelirleri, maliyetleri ve operasyonel faaliyetleri üzerinde önemli etkilere neden olmuştur. Bu durum, finansal analiz sonuçlarını etkileyebilir ve şirketlerin finansal durumunda değişikliklere yol açabilir. Gelir kayıpları, kar marjlarında azalma ve nakit akışında zorluklar gibi faktörler dikkate alınacaktır.

Bu çalışma, finansal analiz tekniklerini kullanarak Türk Telekomünikasyon A.Ş. ve Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin finansal durumunu analiz etmeyi ve aynı zamanda COVID-19 salgınının şirketlerin mali durumu üzerindeki etkisini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Bu sayede, şirketlerin karlılık, likidite, mali yapı ve operasyonel performansını anlamak ve gelecekteki stratejik kararlar için önemli bilgiler elde etmek mümkün olacaktır.

Çalışmamızın Özen, İ. (2020) tarafından yapılan bir çalışmada, BİST 30 endeksinde yer alan şirketlerin 2019 ve 2020 yıllarının ilk üç ayı ve ilk altı ayı için kar veya zarar tabloları yatay analiz yöntemiyle incelenmiştir çalışmasıyla benzerlikler taşıdığı noktalar mevcuttur. Hem Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş. hem de Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin, COVID-19 öncesi ve sonrasında yatay analiz yöntemini kullanarak yapılan analizlerde net kar üzerinde olumlu bir etkiye sahip olduğu ortaya çıkmıştır. Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin etkisi Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'den daha yüksek olmuştur. Çalışma, 30 şirketten 16'sının net karında artış olduğunu göstermiştir ve bu da çalışmamızda da kanıtlanmıştır. Zekeriya, D. (2020) 'nın çalışması, ulaştırma ve haberleşme sektörlerinin aynı sektörde yer aldığı için haberleşme şirketlerinin olumlu etkisini, ulaştırma sektörünün COVID-19 salgınından dolayı negatif etkilendiği durumlarla karşılaştığını belirtmektedir. Bu nedenle, çalışmamızın sonuçları, haberleşme sektöründeki en büyük iki şirket olan Türk Telekomünikasyon A.Ş. ve Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'ye odaklanması nedeniyle durumuna daha net anlayabilmektedir. Yücel, S. & Durak, İ. (2021) tarafından yapılan çalışma, finansal oranlar kullanılarak imalat sektöründeki şirketlerin analiz edildiğini ve Wilcoxon testinin uygulandığını göstermektedir. Çalışma, likiditede iyileşme ve karlılık ile kar marjında düşüş olduğunu ortaya koymuştur. Ancak, COVID-19 salgınının etkisi sektörler göre farklılık göstermiştir. Tekstil, giyim, deri sektörü salgından daha fazla etkilenirken, ilaç, dezenfektan, temel gıda ve ambalaj sektörleri talepte artış yaşamıştır. Bu, kendi çalışmamızdaki sonuçlarla benzerlik göstermektedir, çünkü haberleşme sektörü, COVID-19 salgınının etkisi nedeniyle haberleşme şirketlerinin sunduğu hizmetlere olan talebin arttığı, evden çıkma ve kentlerde uygulanan

kısıtlamalar gibi tedbirlerle birlikte. Bu sonuçlar, COVID-19 salgınının ekonomi üzerinde önceki ekonomik krizlerden farklı bir etkisi olduğunu göstermektedir. Salgın, bazı şirketler için olumlu bir değişim fırsatı haline gelmiştir. Bu da Uçakkuş, P. & Arslan Çilhoroz, İ. (2022) tarafından yapılan çalışmada doğrulandı. Özel sektör hastaneleri üzerinde yürütülen Uçakkuş, P. & Arslan Çilhoroz, İ.'un çalışması, dikey ve yatay analiz yöntemleri ve finansal oranlar kullanılarak yapılmıştır. Bu hastaneler, COVID-19 salgınıyla birlikte talep artışından olumlu etkilendiği görülmüştür. Alweshahi, A. (2022)'nin çimento sektörü üzerine yaptığı çalışma, finansal oranları kullanarak analiz edilen ve iki şirketi kapsayan bir çalışmadır. Bu çalışmada, COVID-19 salgınının çimento sektörü üzerinde olumsuz bir etkisi olmadığı, aksine pozitif bir etki olduğu ve likidite, finansal kaldıraç, faaliyet ve karlılık alanlarında artışlar kaydedildiği belirtilmiştir. Bu sonuçlar, haberleşme sektörü üzerine yaptığımız çalışmanın sonuçlarıyla benzerlik göstermektedir. Her iki sektörde de COVID-19 salgınının etkisi olumlu olarak değerlendirilmiş ve likidite, finansal performans ve karlılık açısından artışlar görülmüştür. Yalçın, G. (2022)'in yatırım şirketleri ve holding şirketleri üzerine yaptığı çalışma, yedi şirketin mali verilerine yatay analiz yöntemi uygulanarak gerçekleştirilmiştir. Bu çalışma sonuçları, COVID-19 salgınının yatırım şirketleri ve holding şirketleri üzerinde olumsuz bir etkisi olduğunu göstermektedir. Kısa vadeli borçlar ve borçlar artmış, yatırım şirketleri ve holding şirketleri mali zorluklarla karşı karşıya kalmış ve karlılıklarında düşüşler kaydedilmiştir. Bu durum, iletişim sektörü üzerine yaptığımız çalışmanın sonuçlarıyla zıt bir durumu ifade etmektedir. İletişim sektörü, Türk Telekomünikasyon A.Ş. ve Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş şirketleri içerdiği için COVID-19 salgınından olumsuz etkilenmek yerine, olumlu etkiler göstermiştir. Erkuş, H. (2022) tarafından yapılan çalışma ile yaptığımız çalışma arasında birçok ortak nokta olduğunu tespit edilmiştir. Haberleşme sektöründe yaptığımız çalışmada Türk Telekomünikasyon A.Ş. ve Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş en büyük iki şirketi içeriyormuş ayrıca dikey ve yatay analiz yöntemleri ile finansal oranları kullanılmıştır. Ancak fark, analiz dönemlerindeymiş. Erkuş, H. (2022) tarafından yapılan çalışmasında, 2016'dan 2020'ye kadar mali dönem kapsanırken, yaptığımız çalışmada 2017'den 2021'e kadar olan mali dönem kapsanmış. Dolayısıyla, yaptığımız çalışma ile haberleşme sektöründeki covid-19 salgınının etkileri daha kapsamlı bir şekilde sunulmuştur. Yaptığımız sonuçlar, Türk Telekomünikasyon A.Ş. ve Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş şirketlerinin likidite oranlarının ve karlılık seviyelerinin iyileştiğini doğrulamış ve bu sonuçlar Erkuş, H. (2022) tarafından yapılan çalışmasında da teyit edilmiştir. Ayrıca, bu iki şirketin iyileşmenin 2020'den sonraki dönemlerinde de devam ettiği doğrulanmış ve çalışmamızın sonuçları da bunu göstermiştir:

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin COVID-19 salgını, finansal yapısını etkiledi. Dönen varlıklar ve nakit oranları dalgalanırken, stok yönetimi istikrarlı kaldı. Duran varlıkların etkin kullanımı ve müşteri tahsilatlarında zorluklar yaşandı. Kısa vadeli yabancı kaynaklar ve borçlar azalırken, uzun vadeli kaynaklar ve ticari borçlar arttı. Özkaynaklar azaldı. Hasılat sabit kaldı ancak maliyetler değişti, kar marjı azaldı. Vergi öncesi karlılık ve net karlılık arttı. Şirketin kriz yönetimi, likidite yönetimi ve finansal yönetim stratejileri üzerinde çalışması önemlidir.

Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin aktif yapılanmasında dalgalanmalar görülmektedir. Nakit varlıklar artarken, ticari alacaklar ve maddi olmayan duran varlıklar azalmıştır. Pasif yapılanmasında kısa vadeli yabancı kaynaklar dalgalanmış, uzun vadeli kaynaklar ise artmıştır. Kar/zarar yapılanmasında brüt kar marjı düşmüş, finansman giderleri öncesi faaliyet karı artmıştır.

COVID-19 etkisiyle şirketin finansal performansında dalgalanmalar yaşanmıştır. Şirketin mali durumu istikrarlı görünmektedir, ancak maliyet kontrolü ve karlılık artışı önemlidir.

Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin son beş yılda aktif yapılanmasında değişiklikler gözlemlenmiştir. Varlıklar sürekli artmış, nakit, alacaklar ve stoklar farklı oranlarda değişmiştir. Duran varlıklar da artış göstermiştir. COVID-19 pandemisi etkili olmuş, nakit akışı ve finansman stratejileri zorluklar yaşamıştır. Kısa vadeli yabancı kaynaklar, borçlanmalar ve ticari borçlar değişkenlik göstermiştir. Uzun vadeli kaynaklar ve özkaynaklar da önemli rol oynamıştır. Gelirlerde dalgalanmalar yaşanmış, karlılık etkilenmiştir.

Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin finansal yapısı çeşitli unsurlardan oluşur. Bunlar, dönen varlıklar, duran varlıklar, nakit benzeri varlıklar, ticari alacaklar, stoklar, maddi ve maddi olmayan duran varlıklardır. Bu unsurlar zamanla değişebilir ve COVID-19 pandemisi, nakit akışları, müşteri talepleri, tedarik zinciri ve operasyonel faaliyetler gibi faktörlerle etkilenebilir. Şirketin finansal performansı talep dalgalanmaları, operasyonel zorluklar ve pazar koşullarındaki değişikliklerden etkilenebilir. Ancak, bu etkilerin kesin olarak COVID-19'a bağlanması, daha ayrıntılı analizler ve şirketin açıklamalarına dayanmayı gerektirir. Pandemi, finansal tablolarda görülen değişiklikleri tetikleyebilecek birçok faktörü içerir.

COVID-19 salgını, Türk Telekomünikasyon A.Ş. ve Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin finansal performansını etkilemiştir. Şirketler, likidite durumunu güçlendirmek için önlemler almıştır. Cari oranlarda toparlanma görülmüş, likidite pozisyonu iyileşmiştir. Asit test oranları ve nakit oranları da artmış, likidite durumu güçlenmiştir. Her iki şirket, finansal göstergelerini iyileştirmek için salgın döneminde stratejiler uygulamıştır. COVID-19 salgınına rağmen, şirketlerin likidite durumu güçlenmiş ve finansal performansları iyileşmiştir.

Türk Telekomünikasyon A.Ş. ve Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin finansal performansı, COVID-19 salgını nedeniyle dalgalanmıştır. Alacak devir hızı, müşteri tahsilat süreçlerini optimize etme çabalarını yansıtırken, maddi duran varlık ve stok devir hızları da değişmiştir. Şirketler, varlıklarını daha verimli kullanmak için çalışmışlardır. Aktif devir hızı, toplam varlıkların etkinliğini gösterirken, ticari borç devir hızı ve öz kaynak devir hızı da etkilenmiştir. Şirketler, finansal performanslarını iyileştirmek ve öz kaynaklarını verimli kullanmak için stratejiler uygulamışlardır.

Türk Telekomünikasyon A.Ş. ve Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş. arasındaki finansal oranlar COVID-19 salgınından etkilendi ve dalgalanmalar gösterdi. Duran Varlıklar/Devamlı Sermaye Oranı, Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin etkin sermaye kullanımını, Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin ise daha düşük kullanımını gösterdi. Finansman Oranı, Türk Telekomünikasyon A.Ş.'nin dış kaynaklara bağımlılığının arttığını, Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin ise azaldığını gösterdi. Öz Kaynakların Aktiflere Oranı dalgalanmalara sahne oldu. Kısa Vadeli Yabancı Kaynakların Toplam Kaynaklara Oranı ve Kaldıraç Oranı da salgın döneminde değişiklikler gösterdi. Bu oranlar, finansal performansı değerlendirmek için kullanılabilir, ancak diğer faktörler de dikkate alınmalıdır.

Türk Telekomünikasyon A.Ş. ve Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin finansal performansı, COVID-19 salgını sürecinde değişti. Ekonomik Rantabilite oranı, her iki şirketin karlılık

kapasitesini ölçer. Salgın öncesinde ve sonrasında farklılıklar yaşandı. Şirketlerin elde ettikleri karın öz kaynaklarına oranı, yatırımcılar için önemlidir. Satış Rantabilitesi oranı ise net satış gelirlerini net satışlarına oranlayarak karlılığı ölçer. Bu oran da salgının etkisiyle dalgalanmalar gösterdi. Yüksek Satış Rantabilitesi oranı, şirketlerin daha yüksek kar elde ettiğini gösterir. Faiz Karşılama Rantabilitesi oranı, faiz giderlerini karlarına oranlayarak faiz ödemelerini değerlendirir. Bu oran da değişti. Yüksek Faiz Karşılama Rantabilitesi oranı, şirketlerin faiz ödemelerini karşılamak için yeterli kar ürettiğini gösterir. İş Hacmi Rantabilitesi oranı ise iş hacmini toplam aktiflere oranlayarak işletme faaliyetlerinin karlılığını ölçer. Öz sermaye karlılığı, şirketlerin öz sermayelerinin karlılığını ölçer. Aktif Rantabilite oranı ise net karları toplam aktiflere oranlayarak aktiflerin verimliliğini değerlendirir.

Türk Telekomünikasyon A.Ş. ve Türkcell İletişim Hizmetleri A.Ş.'nin hisse senedi performansı, COVID-19 salgını döneminde değişiklik gösterdi. Fiyat/Kazanç Oranı, yatırımcıların hisse senedinin değerini değerlendirmek için kullandığı bir ölçüdür. Bu oranlar, şirketlerin hisse senedi fiyatlarını hisse başına kazançlarına oranlar. Her iki şirketin Fiyat/Kazanç Oranı, salgın döneminde dalgalanmalar gösterdi. Ancak, bu oranlar yatırımcıların tek başına karar vermesi için yeterli değildir. Hisse Başına Getiri değeri de hisse senedinin yatırımcılara sağladığı getiriye gösterir. Her iki şirketin de Hisse Başına Getiri değeri, zaman içinde değişim gösterdi. Ancak, yatırım kararı verirken diğer finansal göstergeler ve şirketin genel performansı da dikkate alınmalıdır.

KAYNAKÇA

- Akıncı, N., & Erdoğan, N. (1995), *Finansal Tablolar Ve Analizi*, İzmir, Barış Yayınevi, 4. Baskı.
- Alnıpak, S., Kale, S. (2021), Covid-19 Sürecinin Ulaştırma Sektörü Finansal Performansına Etkileri, *Ekonomi Politika Ve Finans Araştırmaları Dergisi*, IERFM Özel Sayısı, 6, 139-156.
- Altuntaş, B., Karaarslan, M. H., Özdemir, H. Ö. (2015), Yerel Pazarlarda Tüketicilerin GSM Operatörlerini Algılamalarını Belirlemeye Yönelik Bir Çalışma, *Business and Management Studies: An International Journal*, 3(1), 39-55.
- Alweshahi, A. K. D. (2022), Covid-19 Salgının Madencilik Firmalarının Finansal Performansına Etkisi, *Pearson Journal Of Social Sciences And Humanities*, 7(21), 85-94.
- Çabuk, A., & Lazol, İ. (1998), *Mali Analiz Teknikleri*, Bursa, Ceylan Matbaacılık.
- Çabuk, A., & Lazol, İ. (2016), *Mali Tablolar Analizi*, Bursa, Ekin Basım Yayım.
- Demir, Z. (2020), Covid-19'un Bist 100'deki Şirketlerin Mali Tabloları Üzerindeki Etkisinin Oran Yöntemi İle Analizi, *Hitit Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(2), 408-438.

- Erkuş, H. H. (2022), Haberleşme Sektörü İşletmelerinin Finansal Analizi: Borsa İstanbul'da Bir Uygulama, Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Bankacılık Ana Bilim Dalı, Konya.
- Gücenme, Ü. (1996), Mali Tablolar Analizi, Bursa, Marmara Kitabevi, 1. Baskı.
- Kaygusuz, S. (2021), Mali Tablolar Analizi Finansal Tabloların Okunması ve Yorumlanması Excel Uygulamalı, Bursa, Dora Basım Yayınevi, 1. Baskı.
- Langemeier, M. R. (2004), Financial Ratios Used In Financial Management, Kansas State University.
- Özen, İ. (2020), "Covid-19'un Kar veya Zarar Tablosuna Etkisi", *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 6(38), 2351-2368.
- Penman, H. S. (2012), Financial Statement Analysis and Security Valuation, New York, McGrawHill Higher Education, 5. Baskı, 23-24.
- Uçakkuş, Arslan Çilhoroz, P. İ. (2022), "Covid-19 Pandemi Sürecinde Özel Hastanlerin Finansal Analizi", *Uluslararası Sağlık Yçnteimi Ve Stratejileri Araştırma Dergisi*, 8(2), 257-271.
- Wang, R., & Feng, C. (2000), Performance Evaluation For Airlines Including The Consideration Of Financial Ratios, *Journal Of Air Transport Menagement*, 6(3), 133-142.
- Yalçın, G. (2022), Covid-19 Salgını'nın Bist 30 Endeksindeki Holdinglerin Ve Yatırım Şirketlerinin Finansal Tablolarına Etkisi Yatay Analiz Yöntemiyle Bir Bakış", *Anatolia Social Research Journal*, 1(1), 63-79.
- Yücel, S., Durak, İ. (2021), Covid-19'un BIST İmalat Sektörü Firmalarına Olan Finansal Etkilerinin Finansal Oranlar ve İstatistiksel Tekniklerle İncelenmesi, *Muhasebe Ve Finansman Dergisi*, 90, 101-126.